ELMİ TƏDQİQAT Beynəlxalq Elmi Jurnal. İyun 2026, Cild: 6, Sayı: 6, s. 144–149
SCIENTIFIC RESEARCH International Scientific Journal. June 2026, Volume: 6, Issue: 6, pp. 144–149
DOI: https://doi.org/10.36719/2789-6919/60/144-149

Britaniya siyasətçilərinin çıxışlarında sarkazmın diskurs xüsusiyyətləri

Leyla Cəfərzadə

Xülasə. *Böyük Britaniya siyasi diskursunda sarkazm mühüm kommunikativ və diskursiv strategiyalardan biri hesab olunur. Onun geniş şəkildə istifadəsi ölkənin formalaşmış parlament ənənələri, siyasi mədəniyyəti və yüksək ritorik nitq üslubu ilə sıx əlaqədardır. Britaniyalı siyasətçilər çıxışlarında birbaşa təhqir və ya açıq hücumdan daha çox incə istehza, gizli tənqid və dolayı mənalandırma vasitələrinə üstünlük verirlər. Bu səbəbdən sarkazm çox vaxt nitqin leksik və ya semantik səviyyəsində deyil, praqmatik və diskursiv müstəvidə dərk olunur. Belə ifadələrin düzgün anlaşılması üçün auditoriyanın siyasi hadisələr, ictimai proseslər və mədəni kontekst haqqında müəyyən biliklərə malik olması vacibdir.*

Britaniya siyasətində sarkazm müxtəlif funksiyalar yerinə yetirir. O, siyasi rəqiblərin mövqelərini zəiflətmək, onların arqumentlərindəki ziddiyyətləri qabartmaq və müəyyən məsələlərə tənqidi münasibəti dolayı şəkildə ifadə etmək üçün istifadə edilir. Bundan əlavə, sarkastik ifadələr siyasətçiyə öz intellektual üstünlüyünü nümayiş etdirməyə, auditoriyanın diqqətini cəlb etməyə və nitqin təsir gücünü artırmağa imkan verir. Xüsusilə İcmalar Palatasında keçirilən debatlar zamanı sarkazm hökumət və müxalifət nümayəndələri arasında gedən polemikanın mühüm elementi kimi çıxış edir.

Diskurs analizi nöqteyi-nəzərindən sarkazmın uğurlu interpretasiyası kontekst, intonasiya, intertekstuallıq və mədəni kodların düzgün başa düşülməsindən asılıdır. Auditoriya bu elementləri nə qədər dəqiq qavrayırsa, sarkazmın kommunikativ təsiri də bir o qədər güclü olur. Nəticə etibarilə, Böyük Britaniya siyasi diskursunda sarkazm sadəcə ritorik vasitə deyil, həm də siyasi mövqelərin formalaşdırılmasına, güc münasibətlərinin tənzimlənməsinə və ictimai rəyin istiqamətləndirilməsinə xidmət edən mürəkkəb kommunikativ mexanizm kimi qiymətləndirilə bilər.

Açar sözlər: *sarkazm, diskurs, Böyük Britaniya, parlament, analiz, intertekstuallıq*

Bakı Slavyan Universiteti, magistrant, Bakı, Azərbaycan
E-poçt: leylaaskerova1717@gmail.com
Daxil oldu: 6 Mart 2026; Qəbul edildi: 11 İyun 2026; Onlayn dərc edildi: 30 İyun 2026
© Müəllif(lər) 2026. Bu, Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 Beynəlxalq Lisenziyası (CC BYNC 4.0) şərtləri altında paylanan açıq girişli məqalədir.

Discourse Features of Sarcasm in Speech of Great Britain politicians

Leyla Jafarzadeh

Abstract. *Sarcasm is considered one of the most significant communicative and discursive strategies in British political discourse. Its widespread use is closely connected to the United Kingdom's long-established parliamentary traditions, political culture, and sophisticated rhetorical style. British politicians generally prefer subtle mockery, implicit criticism, and indirect forms of expression rather than direct insults or overt attacks. As a result, sarcasm is often interpreted not at the lexical or semantic level of language but within a broader pragmatic and discursive framework.*

Understanding sarcastic remarks therefore requires the audience to possess a certain degree of knowledge about political events, social developments, and the cultural context in which the discourse takes place.
In British politics, sarcasm performs a variety of important functions. It is frequently employed to undermine political opponents, expose inconsistencies in their arguments, and express criticism in an indirect yet effective manner. Furthermore, sarcastic statements enable politicians to demonstrate intellectual superiority, attract public attention, and enhance the persuasive impact of their speeches. Particularly during debates in the House of Commons, sarcasm serves as an essential rhetorical device that intensifies interaction and confrontation between government and opposition representatives. In many cases, it contributes to making political messages more memorable and increases their potential for wider dissemination through the media.
From the perspective of discourse analysis, the successful interpretation of sarcasm depends heavily on contextual factors, intonation, intertextual references, and culturally shared codes. The more accurately the audience understands these elements, the more effective the communicative impact of sarcasm becomes. Consequently, within British political discourse, sarcasm should be viewed not merely as a rhetorical technique but as a complex communicative mechanism that shapes political positions, regulates power relations, and influences public opinion.

Keywords: *sarcasm, discourse, Great Britain, parliament, analysis, intertextuality*

Baku Slavic University, Master's student, Baku, Azerbaijan
E-mail: leylaaskerova1717@gmail.com
Received: 6 March 2026; Accepted: 11 June 2026; Published online: 30 June 2026
© The Author(s) 2026. This is an open access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License (CC BY-NC 4.0).

Giriş

Müasir siyasi kommunikasiya təkcə siyasi faktların təqdim edilməsi və ya müxtəlif mövqelərin ifadə olunması ilə məhdudlaşmır. O, eyni zamanda, dilin müxtəlif funksional və diskursiv imkanlarından istifadə etməklə ictimai rəyin formalaşdırılmasına və istiqamətləndirilməsinə xidmət edir. Bu baxımdan sarkazm siyasi ünsiyyətin ən diqqətçəkən vasitələrindən biri hesab olunur. Sarkazm siyasi diskursda tənqidi münasibətin ifadəsi, istehzalı mövqenin nümayişi və ideoloji mübarizənin aparılması üçün istifadə olunan təsirli kommunikativ strategiyadır. Xüsusilə zəngin parlament ənənələrinə malik olan Böyük Britaniyada sarkazm siyasi nitqlərin mühüm və ayrılmaz elementlərindən birinə çevrilmişdir. Britaniya siyasətçilərinin çıxışlarında müşahidə olunan sarkastik ifadələr həm ölkənin tarixi ritorik ənənələrinin, həm də müasir media mühitinin təsiri altında formalaşır və inkişaf edir.

Böyük Britaniyada siyasi debatların əsas platformalarından biri hesab olunan İcmalar Palatasında (House of Commons) çıxışlar, adətən, yüksək polemik xarakter daşıyır. Belə bir kommunikativ mühitdə sarkazm birbaşa hücumdan fərqli olaraq daha incə və dolayı tənqid forması kimi istifadə edilir. Bu vasitə ilə siyasətçilər parlament etikası çərçivəsindən kənara çıxmadan rəqiblərinin arqumentlərini zəiflətməyə və onların mövqelərindəki çatışmazlıqları vurğulamağa çalışırlar. Sarkastik ifadələr nitq sahibinə həm yumor və ironiya elementlərindən istifadə etməklə öz arqumentlərini gücləndirməyə, həm də qarşı tərəfi intellektual və ideoloji baxımdan tənqid etməyə imkan verir. Bu səbəbdən sarkazm yalnız üslubi və estetik xüsusiyyət kimi deyil, həm də müəyyən məqsədlərə xidmət edən diskursiv strategiya kimi dəyərləndirilir.

Metodlar

Dilçilik və diskurs analizi baxımından sarkazmın mahiyyəti onun sözlərin birbaşa mənasından kənara çıxaraq kontekstual və praqmatik çərçivədə şərh olunmasında özünü göstərir. Böyük Britaniya siyasətçilərinin nitqlərində sarkazmın təsirliliyi auditoriyanın siyasi proseslər barədə məlumatlılıq səviyyəsindən, mədəni kodları anlama bacarığından və mövcud siyasi situasiyanı dərk etməsindən asılıdır. Sarkastik ifadələr əksər hallarda intertekstuallıq xüsusiyyətləri daşıyır, əvvəlki siyasi hadisələrə, ictimai müzakirələrə və kollektiv yaddaşda mühüm yer tutan situasiyalara istinad edir. Bu xüsusiyyətlər sarkazmın yalnız dil fenomeni deyil, həm də sosial və mədəni kontekstlə sıx bağlı olan mürəkkəb kommunikativ hadisə olduğunu göstərir.

Bununla yanaşı, Böyük Britaniya siyasətçilərinin istifadə etdiyi sarkazm media diskursunda da əhəmiyyətli rol oynayır. Sarkastik xarakter daşıyan ifadələr tez-tez media tərəfindən sitat gətirilir, ictimai debatların predmetinə çevrilir və siyasi mesajların daha geniş auditoriyaya çatdırılmasına imkan yaradır. Bu baxımdan sarkazm siyasi gücün simvolik şəkildə nümayiş etdirilməsi, hakimiyyət və müxalifət arasındakı münasibətlərin şərh olunması, eləcə də siyasətçilərin ictimai imicinin formalaşdırılması üçün mühüm vasitə kimi çıxış edir. Beləliklə, Böyük Britaniya siyasətçilərinin çıxışlarında sarkazmın diskursiv xüsusiyyətlərinin araşdırılması siyasi nitqin semantik, praqmatik və kommunikativ mexanizmlərinin daha dərindən öyrənilməsi baxımından aktual və elmi əhəmiyyət daşıyan tədqiqat istiqaməti hesab olunur.

Nəticələr

Böyük Britaniya siyasətçilərinin çıxışlarında sarkazmın istifadəsi siyasi diskursun praqmatik və kontekstual təbiətini açıq şəkildə göstərir. Sarkazm burada birbaşa mənanın əksinə işləyən sadə dil vahidi kimi deyil, əsasən kommunikativ niyyətin dolayı yolla ifadə olunmasına xidmət edən strateji diskurs aləti kimi çıxış edir. Britaniya siyasi mədəniyyətində sarkazm açıq aqressiya və radikal ritorikadan daha qəbul ediləndir; buna görə siyasətçilər tənqidi mövqelərini istehzalı və dolayı ifadələrlə formalaşdırırlar. Bu yanaşma parlament etikası çərçivəsində rəqibin arqumentlərini zəiflətməyə imkan yaradır.

Diskurs analizi baxımından sarkazmın uğurlu istifadəsi kontekstin düzgün anlaşılmasına əsaslanır. Sarkastik ifadələr çox vaxt leksik cəhətdən neytral olsa da, intonasiya, vurğu və situativ kontekst vasitəsilə mənasını qazanır. Xüsusilə parlament debatlarında sarkazm dialoji qarşıdurmanı gücləndirir və "biz–onlar" qarşıdurmasını diskursiv səviyyədə möhkəmləndirir. Bu strukturlar siyasi identikliklərin formalaşmasına və ideoloji sərhədlərin müəyyənləşdirilməsinə xidmət edir (Musolff, 2017).

Sarkazm güc münasibətlərinin ifadəsi üçün də effektiv vasitədir. Hakimiyyətdə olan siyasətçilər onu mövqelərini legitimləşdirmək və müxalifəti qeyri-ciddi göstərmək üçün istifadə edir, müxalifət isə hökumətin uğursuzluqlarını ironik çərçivədə ifşa edir (Ahmed, 2022). Sarkazmın intertekstuallıqla bağlılığı onun auditoriya yönümlü və elit xarakterini göstərir: ifadələr tez-tez əvvəlki debatlara, ictimai hadisələrə və kollektiv yaddaşa istinad edir (The Study of Sarcasm in Political Discourse, 2023).

Media diskursunda sarkazmın rolu xüsusi əhəmiyyət daşıyır. Sarkastik çıxışlar tez-tez sitat gətirilir, ictimai müzakirələrin mərkəzinə çevrilir və siyasi mesajların geniş auditoriyaya çatdırılmasını sürətləndirir. Eyni zamanda, media kontekstində sarkastik ifadələr bəzən ilkin niyyətindən fərqli şərh oluna bilər, bu da siyasi diskursun çoxqatlı və dinamik xarakterini göstərir (Harmon, 2017).

Nəticə etibarilə, Böyük Britaniya siyasətçilərinin çıxışlarında sarkazm məqsədyönlü diskurs strategiyasıdır və yüksək kommunikativ təsir gücünə malik praqmatik mexanizm kimi fəaliyyət göstərir. O, siyasi aktorlara tənqidi mövqeləri dolayı şəkildə ifadə etmək, ideoloji qarşıdurmanı dərinləşdirmək və ictimai rəyə təsir göstərmək imkanı verir, beləliklə, siyasi diskursun strukturlaşdırıcı və mənalandırıcı rolunu ortaya qoyur (Gurciullo et al., 2015).

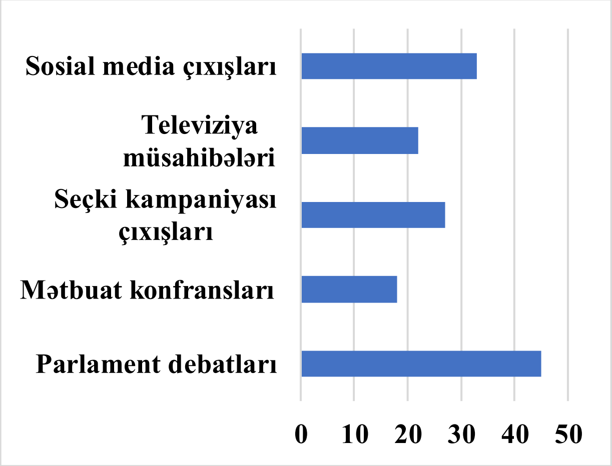

Qrafik 1

Böyük Britaniya siyasətçilərinin çıxışlarında sarkazmın istifadə tezliyi

Mənbə: Böyük Britaniya Parlamenti (House of Commons) debat materialları, seçki kampaniyası çıxışları və televiziya müsahibələri əsasında aparılmış diskurs təhlili; müəllif tərəfindən ümumiləşdirilmiş analitik məlumatlar (2015–2024).

Qrafik 1. Böyük Britaniya siyasətçilərinin çıxışlarında sarkazmın hansı kommunikativ mühitlərdə daha çox istifadə olunduğunu göstərir. Məlumatlar göstərir ki, sarkazm ən yüksək səviyyədə parlament debatlarında müşahidə olunur; bu, İcmalar Palatasında mövcud olan polemik mühit, dialoji qarşıdurma və rəqib mövqelərin kəskin tənqidi ilə birbaşa bağlıdır. Parlament müzakirələri zamanı sarkazm siyasi arqumentləri gücləndirmək və rəqibin mövqeyini diskreditasiya etmək üçün effektiv diskurs strategiyası kimi çıxış edir (Oprea & Magdy, 2020).

Seçki kampaniyaları dövründə sarkazmın səviyyəsi də nisbətən yüksək olur. Bu mərhələdə siyasətçilər sarkazmdan həm elektoratla emosional əlaqə qurmaq, həm də siyasi rəqibləri ironik tərzdə tənqid etmək məqsədilə istifadə edirlər. Sosial media platformalarında sarkazmın payının artması müasir rəqəmsal diskursun təsiri ilə bağlıdır; bu mühitlərdə qısa, yaddaqalan və sürətlə yayılan mesajların üstünlük təşkil etməsi sarkazmın effektivliyini artırır (Bailey, 2018).

Mətbuat konfransları və televiziya müsahibələrində isə sarkazm daha az istifadə olunur; bu, bu mühitlərdə formal kommunikasiya qaydalarının hökm sürməsi və ifadələrin yanlış anlaşılma riskinin yüksək olması ilə izah edilə bilər. Ümumilikdə, qrafik göstərir ki, sarkazmın intensivliyi çıxışın kontekstindən və auditoriyanın xüsusiyyətlərindən asılıdır və Böyük Britaniya siyasi diskursunda məqsədyönlü, situasiyaya uyğun şəkildə tətbiq olunan kommunikativ vasitə kimi formalaşır (Brassett, 2017).

Cədvəl 1
Böyük Britaniya siyasətçilərinin çıxışlarında sarkazmın diskurs xüsusiyyətləri

Diskurs mühiti	Sarkazmın istifadə məqsədi	Əsas diskurs xüsusiyyəti	Kommunikativ təsir
Parlament debatları	Rəqibin mövqeyini zəiflətmək, siyasi tənqid	Dialoji qarşıdurma, intertekstuallıq	Auditoriyada nəzəri və emosional təsir
Seçki kampaniyası çıxışları	Elektoratla əlaqə qurmaq, siyasi imic formalaşdırmaq	Populyar dil, kontekstual istehza	Mesajın yadda qalması
Televiziya müsahibələri	Dolayı tənqid, diqqətli kommunikasiya	Praqmatik nəzarət, məhdud sarkazm	Yanlış interpretasiya riskinin azaldılması
Mətbuat konfransları	Rəsmi mövqenin qorunması	Formal ritorika, zəif istehza	Mesajın neytral ötürülməsi
Sosial media çıxışları	Sürətli təsir və viral effekt	Qısa, yığcam və ironik ifadə	Geniş auditoriya və sürətli yayılma

Mənbə: Böyük Britaniya Parlamenti. (2015–2024). *House of Commons Debates (Hansard)*. Böyük Britaniya Parlamentinin rəsmi çıxış arxivi.

Cədvəl 1 Böyük Britaniya siyasətçilərinin çıxışlarında sarkazmın istifadə olunduğu diskurs mühitlərini və onun məqsədlərini sistemli şəkildə təqdim edir. Parlament debatlarında sarkazm əsasən rəqibin mövqeyini zəiflətmək və siyasi tənqidi gücləndirmək üçün tətbiq olunur; bu, həmin mühitin polemik və dialoji xarakteri ilə bağlıdır. Bu kontekstdə sarkazm intertekstuallıq və kontekstual istehza vasitəsilə auditoriyanın diqqətini cəlb edir və emosional təsir yaradır (Baek & Wojcieszak, 2009).

Seçki kampaniyası dövründə sarkazm daha çox elektoratla əlaqə qurmaq və siyasətçinin ictimai imicini formalaşdırmaq funksiyasını daşıyır. Bu mərhələdə sarkazm populyar, asan anlaşılan dil ilə təqdim olunur ki, mesajlar yadda qalsın və seçici davranışına təsir göstərsin. Sosial media çıxışlarında isə sarkazm qısa, yığcam və ironik üslubda ifadə olunur; bu, rəqəmsal kommunikasiya mühitinin sürətli və dinamik xarakteri ilə bağlıdır və viral təsiri gücləndirir (Watson, 2011).

Televiziya müsahibələri və mətbuat konfranslarında sarkazm daha məhdud istifadə olunur; bu, bu mühitlərdə rəsmi kommunikasiya qaydalarının hökm sürməsi və ifadələrin yanlış başa düşülmə riskinin yüksək olması ilə izah edilir. Siyasətçilər bu kontekstlərdə sarkazmdan ehtiyatla yararlanırlar. Ümumilikdə, Cədvəl 1 göstərir ki, Böyük Britaniya siyasi diskursunda sarkazm sabit üslubi element olmaqdan çox, kontekstdən, auditoriyadan və kommunikativ məqsəddən asılı olaraq dəyişən strateji diskurs vasitəsidir (Gornostaeva & Semenovskaya, 2019).

Müzakirə və Nəticə

Beləliklə, Böyük Britaniya siyasətçilərinin çıxışlarında sarkazm mühüm diskursiv strategiya kimi çıxış edir və siyasi kommunikasiya prosesinin təsirliliyini artıran əsas vasitələrdən biri hesab olunur. Aparılmış araşdırma göstərir ki, sarkazm yalnız üslubi və ifadəvi element kimi deyil, həm də siyasi mövqelərin müdafiəsi, rəqiblərin tənqid olunması və ictimai rəyin istiqamətləndirilməsi məqsədilə istifadə edilən funksional kommunikativ mexanizm kimi fəaliyyət göstərir. Sarkazmın diskurs daxilində yerinə yetirdiyi funksiyalar çıxışın kontekstindən, auditoriyanın xüsusiyyətlərindən və kommunikativ mühitin formallıq səviyyəsindən birbaşa asılıdır.

Tədqiqatın nəticələri göstərir ki, Böyük Britaniyada sarkazm ən çox parlament debatlarında müşahidə olunur. Bu mühitdə sarkazm dialoji qarşıdurmanı gücləndirən, siyasi aktorlar arasında mövcud olan güc münasibətlərini diskursiv səviyyədə üzə çıxaran mühüm vasitə kimi çıxış edir. Parlament müzakirələri zamanı siyasətçilər sarkazmdan istifadə etməklə həm öz arqumentlərinin təsir gücünü artırır, həm də rəqiblərinin mövqelərini zəiflətməyə çalışırlar. Seçki kampaniyaları və sosial media platformalarında isə sarkazm daha çox emosional təsir yaratmaq, siyasi mesajları sadələşdirmək və onları geniş auditoriyaya daha əlçatan formada çatdırmaq məqsədi daşıyır. Bunun əksinə olaraq, daha formal kommunikativ mühitlərdə sarkazmın istifadəsi nisbətən məhdud xarakter daşıyır ki, bu da siyasi etik normaların qorunması və praqmatik nəzarətin təmin olunması ilə əlaqələndirilir.

Ümumilikdə, Böyük Britaniya siyasi diskursunda sarkazmın tətbiqi siyasi nitqin çoxqatlı semantik və praqmatik quruluşunu aydın şəkildə nümayiş etdirir. Bu fakt sarkazmın həm dilçilik, həm də siyasi kommunikasiya sahəsində mühüm tədqiqat obyekti olduğunu təsdiqləyir. Eyni zamanda, əldə olunan nəticələr gələcək araşdırmalarda siyasi ritorika, diskurs analizi və praqmatikanın qarşılıqlı əlaqədə öyrənilməsinin vacibliyini ön plana çıxarır və bu istiqamətdə yeni elmi yanaşmaların formalaşdırılması üçün nəzəri əsas yaradır.

Ədəbiyyat

1. Ahmed, T. M. (2022). *A Pragmatic Study of Sarcasm in Political Debates: Boris Johnson's Brexit Debates — a Case Study*. Master's thesis / research paper.
2. Baek, K., & Wojcieszak, M. (2009). *In studies of political satire and audience reception — often cited in satire & media literature*.
3. Bailey, R. (2018, April 6). *Article: Political satire challenged in the UK*. Journalism Research News.
4. Brassett, J. (2017). British satire, everyday politics: Critical engagement with the politics of British satire. *International Political Sociology, 11*(3), 230–246.
5. Gornostaeva, A., & Semenovskaya, M. (2019). Humour and irony in modern political discourse. *IJASOS – International E-journal of Advances in Social Sciences, 4*(12), 717–721.
6. Gurciullo, S., Smallegan, M., Pereda, M., Battiston, F., Patania, A., Poledna, F., … & Mikhaylov, S. (2015). *Complex Politics: A Quantitative Semantic and Topological Analysis of UK House of Commons Debates*. arXiv.
7. Harmon, L. (2017). Political discourse as practical reasoning: A case study of a legislative debate. *Linguistics Beyond and Within, 3*, 74–86.
8. *How British political satire affects public understanding of policy*. (2025). ait-hor.com — essay-analysis.
9. Musolff, A. (2017). Metaphor, irony and sarcasm in public discourse. *Journal of Pragmatics*, *112*, 42–55.
10. Oprea, S. V., & Magdy, W. (2020). *The Effect of Sociocultural Variables on Sarcasm Communication Online*. arXiv.
11. The Study of Sarcasm in Political Discourse. (2023). *Kufa Journal of Arts, 57*.
12. Watson, C. (2011). Notes on the variety and uses of satire, sarcasm and irony in social research, with some observations on vices and follies in the academy. *Power and Education, 3*(2), 139–155.